

Σίμος Παπαδόπουλος

Αναπλ. Καθηγητής, ΠΤΔΕ, ΔΠΘ

e-mail: sypapado@eled.duth.gr w-s: <http://simospapadopoulos.com/>

Παπαδόπουλος, Σ. (2011). Ο μανδύας του ειδικού: Η θεατρική μέθοδος Project. *Κίνητρο*, 11, 29-40.

Ο μανδύας του ειδικού: Η θεατρική μέθοδος Project.**ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Η μέθοδος Project καθιέρωσε στην εκπαίδευση μια αυτενεργό και συμμετοχική προσέγγιση της γνώσης, με βάση τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Ωστόσο, πρέπει να παραδεχτούμε ότι υπηρετεί τους σκοπούς της μόνο όταν δημιουργεί γνήσια περιβάλλοντα συλλογικής δράσης, πράγμα που σημαίνει ότι η δυναμική της εξαρτάται από την ποιότητα διερεύνησης και βιωματικής εμπλοκής των παιδιών.

Η θεατρική εμπειρία ενισχύει την ποιότητα της συμμετοχής, αφού γεννά μέσα τους την ανάγκη για δράση. Αναλαμβάνοντας θεατρικούς ρόλους έχουν την πίστη ότι γίνονται ‘κάποιοι άλλοι’, πράγμα που τους βοηθά να σκέφτονται και να ενεργούν ως ‘άλλοι’, ενώ, ταυτόχρονα, τους απελευθερώνει από αναστολές, που στο πραγματικό περιβάλλον της τάξης συχνά δεσμεύουν τη φαντασία και τις δημιουργικές τους ικανότητες.

Η επινόηση του μυθοπλαστικού περιβάλλοντος οδηγεί σε μια ιδιαίτερα δημιουργική και κριτική αντιμετώπιση της πραγματικότητας, πράγμα που υπηρετεί με άριστο τρόπο το βασικό στόχο της μεθόδου Project για ενεργητική και συλλογική εμπλοκή των παιδιών στον κόσμο των ενδιαφερόντων τους. Μέσα σ’ αυτό, προκύπτει το δραματικό περιβάλλον, εφόσον τα παιδιά:

α) εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις και στάσεις για τα πράγματα με το σύνολο των εκφραστικών μέσων, όπως η σωματική κίνηση και ο λόγος,

β) επικοινωνούν μέσα από ποικίλες οπτικές γωνίες σε διαλογικά περιβάλλοντα, που τα κινεί η δυναμική των καταστάσεων και των εντάσεων που υφέρπουν στη ζωή των χαρακτήρων,

γ) ερευνούν κοινωνικά ζητήματα και στοχάζονται κατά τη διάρκεια της δράσης και μετά απ’ αυτήν, μέσα από την αντιπαράθεση ή και τη συνάντηση των διαφορετικών αντιλήψεων, τόσο σε ενδοπροσωπικό όσο και σε διαπροσωπικό επίπεδο.

Ο ‘Μανδύας του Ειδικού’ (mantle of the expert) είναι μια μέθοδος που δημιουργεί δραματικό περιβάλλον και ζητά από τους συμμετέχοντες να αναλάβουν ρόλους ‘ειδικών’ σε όλο το φάσμα του κοινωνικού και ιστορικού γίνεσθαι (D. Heathcote – Ph. Herbert, 1985). Από τη θέση επαγγελματιών που γνωρίζουν να κάνουν τη δουλειά τους, τα παιδιά, με αίσθημα προσωπικής και κοινωνικής ευθύνης, αναλαμβάνουν μέσω του θεατρικού ρόλου μια επιχείρηση προκειμένου να επιτελέσουν ένα καθήκον.

Έτσι, διαπιστώνει κανείς ότι στο ‘Μανδύα του Ειδικού’, το προς διερεύνηση θέμα αποτελεί ένα γνωστικό πυρήνα που αποκτά δυναμική, από το αίσθημα ευθύνης για την αναζήτηση της γνώσης. Βιώνεται μέσα σ’ ένα σενάριο όπου τα μέρη πλέκονται με το όλο και όπου οι θεματικές κατηγορίες ανάγονται με δυναμικό τρόπο στο θέμα (D. Heathcote & G. Bolton, 1995: 32). Τα παιδιά ως ‘κάποιοι άλλοι’ μπαίνουν σε έναν κόσμο, όπου οι πράξεις τους έχουν συνέπειες και, επομένως, η

συμπεριφορά τους υπόκειται στους κανόνες ενός περιβάλλοντος με όρους πραγματικής ζωής.

Αυτό δε συμβαίνει στη συμβατική μέθοδο Project, όπου τα παιδιά ερευνούν ένα θέμα, ως 'μαθητές', χωρίς να εμφορούνται από την ανάγκη και την αγωνία της προσωπικής ευθύνης. Δεν ερευνούν υπό το πρίσμα ενός καθήκοντος, που χαρακτηρίζει την ανάληψη έργου κάθε ειδικού - επαγγελματία. Στο περιβάλλον της τάξης οι ενέργειές τους δεν ελέγχονται από εξωτερικές δυνάμεις, όπως συμβαίνει στην καθημερινότητα. Άλλωστε, αυτό που τους ζητείται είναι απλά να διερευνούν τις κατηγορίες ενός θέματος. Έτσι, στην έρευνά τους δε λογοδοτούν απέναντι σε κάποιον, ο οποίος εξαρτάται από το έργο τους και, άρα, θα αντιδράσει ανάλογα με τη στάση τους. Απουσιάζει, λοιπόν, η εσωτερικευμένη ευθύνη που κάνει τους ανθρώπους στη ζωή να δρουν με γνώμονα την αλληλεξάρτηση.

ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Σύμφωνα με το μοντέλο του 'Μανδύα του Ειδικού' που προτείνουμε και το οποίο βασίζεται στη μέθοδο της D. Heathcote, ορίζουμε ένα πλαίσιο σχεδιασμού, ανάπτυξης και αξιολόγησης, που συνοπτικά απεικονίζεται στον πίνακα 1:

Πίνακας 1

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1) Προβληματική του πεδίου
2) Προσδιορισμός του θέματος
3) Επισήμανση των θεματικών ενοτήτων
4) Καθορισμός του έργου των Ειδικών
5) Εισαγωγή στο δραματικό περιβάλλον
6) Επιλογή θεματικών ενοτήτων για το έργο των Ειδικών
7) Συλλογή δεδομένων
8) Επεξεργασία των δεδομένων
9) Παρουσίαση του έργου των Ειδικών
10) Αξιολόγηση του έργου των Ειδικών

1) ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

Τα παιδιά καλούνται από το δάσκαλο-εμπυχωτή και όλοι από κοινού, εκτός θεατρικού ρόλου, συζητούν ποικίλα θέματα που σχετίζονται με θεμελιώδεις έννοιες κάθε ανθρώπινης κοινωνίας, ζητήματα του ιστορικού παρελθόντος αλλά και προβλήματα του σύγχρονου κόσμου. Σ' αυτή τη συζήτηση τα παιδιά εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για ειδικές θεματικές περιοχές και παρουσιάζουν την προβληματική των απόψεών τους.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός λόγος	<i>Μορφή:</i> Συζήτηση
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη

2) ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Ο δάσκαλος – εμπνευστής λαμβάνει υπόψη του τις παρατηρήσεις τους στη συζήτηση που προηγήθηκε και προτείνει το θέμα με βάση αφενός τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες, τις γνώσεις και την εμπειρία της συγκεκριμένης, κάθε φορά, τάξης και, αφετέρου, το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Έτσι, για παράδειγμα σε μια έκτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου, μπορεί να επιλεγεί το θέμα «ερευνώντας την ιστορία του τόπου μας», που δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να προσεγγίσουν διαθεματικά την ιστορία του τόπου τους και κατ' αυτόν τον τρόπο να διερευνήσουν ποικίλα ζητήματα σε μεγάλο εύρος του Αναλυτικού Προγράμματος.

3) ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ

Τα παιδιά με το δάσκαλο, από κοινού και εκτός θεατρικού ρόλου, επιλέγουν κάποια τεχνική για να επισημάνουν και να διερευνήσουν τις διάφορες θεματικές κατηγορίες. Στο αρχονόγραμμα (web), για παράδειγμα, η εξακτίωση περιλαμβάνει ζητήματα από την οικογενειακή, κοινωνική, θρησκευτική, πολιτιστική και επαγγελματική ζωή, την πολιτικο-οικονομική πραγματικότητα, το φυσικό περιβάλλον, τις διατροφικές συνήθειες των ανθρώπων της συγκεκριμένης εποχής που θα αναπαραστήσουν.

Έτσι, αυτά μπορεί να αναφέρονται στα παρακάτω:

- Επαγγελματικές δραστηριότητες (η οικοτεχνία, η βιοτεχνία, η γεωργία, η αλιεία, η υλοτομία, η κτηνοτροφία, το εμπόριο)
- Επεξεργασία υλικών (μάρμαρο, πέτρα, πηλός, χαλκός, ασήμι, χρυσός)
- Εργαλεία και μηχανές
- Ενδυμασία
- Κατοικία
- Λαϊκή τέχνη (υφαντά, κοσμήματα, έργα τέχνης, μουσικά όργανα, μαγειρικά σκεύη και αντικείμενα καθημερινής χρήσης)
- Διατροφικές συνήθειες (τροφές, τρόποι επεξεργασίας, παραγωγής και κατανάλωσης στον ημερήσιο και ετήσιο χρόνο)
- Φαρμακευτικά προϊόντα (βότανα, θεραπείες)
- Κλίμα και καιρικές συνθήκες
- Φυσικό περιβάλλον και ανθρώπινες δραστηριότητες (αλλαγές χρήσης γης, ρύπανση)
- Πανίδα και χλωρίδα
- Φυσικές καταστροφές (σεισμοί, κατολισθήσεις, πυρκαγιές, πλημμύρες)
- Θεματικοί χάρτες (γεωφυσικοί, πολιτικοί, στρατιωτικοί)
- Πληθυσμός (γεννήσεις, θάνατοι, επιδημίες)
- Δημόσια και κοινοτικά έργα (ηλεκτροδότηση και τηλεπικοινωνίες, ύδρευση, συγκοινωνίες, κοινωφελή έργα, δημόσια κτήρια)
- Ιστορικά – πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα (προσφυγιά, μετανάστευση, εμφύλιος πόλεμος, δημοψηφίσματα, εκλογές)
- Έθιμα (θρησκευτικά και λαϊκά δρώμενα, αποκριάτικες τελετές)
- Τραγούδια, μουσική και χοροί
- Η διασκέδαση των ενηλίκων (ονομαστικές εορτές, γλέντια)
- Παραδόσεις και μύθοι
- Αφήγηση παραμυθιών
- Η αγωγή των παιδιών και το σχολείο
- Διαφυλικές σχέσεις
- Θρησκευτικές τελετές (γάμοι, βαφτίσεις, κηδείες)
- Χώροι λατρείας (εκκλησία, νεκροταφείο, ξωκλήσια)

- Κοινωνικές συνήθειες (γειτονιά, καφενείο, επισκέψεις, γιορτές)
- Νομοθεσία και εθιμικό δίκαιο (αγοραπωλησίες, προίκα)
- Κείμενα (πρακτικά, συμβολαιογραφικές πράξεις, στατιστικοί πίνακες εφημερίδες και περιοδικά, αυτοβιογραφίες, επιστολές, ημερολόγια, ταξιδιωτικοί οδηγοί)

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός λόγος / Γραπτός λόγος	<i>Μορφή:</i> Καταγιτισμός ιδεών - Αραχνόγραμμα
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη / Ομάδες των πέντε

4) ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Στην αρχική συζήτηση τα παιδιά εκτός θεατρικού ρόλου εκφράζουν τις απόψεις τους, που αποτελούν τη γνωστική αφετηρία από την οποία θα αναλάβουν τους ρόλους τους. Σ' αυτό το σημείο ο εμπυχωτής θα πρέπει να τους καλέσει να δηλώσουν αν αποδέχονται τη σύμβαση του παιχνιδιού. Επίσης, ο ίδιος να οριοθετήσει την περιοχή του έργου των ειδικών και να προσδιορίσει την οπτική από την οποία θα ερευνηθούν τα πράγματα. Δηλαδή, ποιοι θα είναι αυτοί οι ειδικοί και ποιο το καθήκον τους;

Την επινόηση της ιδιότητας και του έργου τους δεν αναλαμβάνει πάντα ο εμπυχωτής. Αυτό σημαίνει ότι ανάλογα με την ηλικία, τις γνώσεις και τη δραματική εμπειρία των συμμετεχόντων αυτά μπορεί να προκύψουν από τον κοινό προβληματισμό του εμπυχωτή με την ομάδα.

Ο καθορισμός του καθήκοντος των ειδικών θα υποστηρίξει ένα σενάριο που θα διαθέτει όλα τα εχέγγυα για το ξεδίπλωμα της δράσης τους. Μια αρχή πρέπει να γίνει και ο εμπυχωτής θα σκεφτεί διάφορες περιστάσεις και θα επιλέξει μια που θα αποτελέσει την αφορμή για να ξεκινήσουν οι ειδικοί το καθήκον τους. Αλήθεια, ποιοι μπορεί να έχουν μια σχέση καθήκοντος προς την ιστορία του τόπου μας και για ποιο λόγο έχουν αναλάβει μια τέτοια ευθύνη; Ποιος έχει ζητήσει τις υπηρεσίες τους και με σκοπό; Θα είναι στο σήμερα ή θα έχουν ζήσει στο παρελθόν; Πρόκειται για μια κρίσιμη φάση, αφού η επιλογή της θα καθορίσει το συνολικό έργο.

Η εστίαση στο σήμερα και συγκεκριμένα στην αναβίωση κάποιων όψεων της ζωής από το παρελθόν για πολιτιστικούς και ερευνητικούς λόγους μπορεί να είναι ένας λόγος. Πώς όμως κινητοποιεί κανείς αυτό το θέμα και με ποιες καταστάσεις; Τώρα κάθε ιδέα του εμπυχωτή είναι πολύτιμη και πρέπει να περνιέται από το συγγραφικό και σκηνοθετικό κόσκινο.

Η απαραίτητη δραματική συνθήκη για την έναρξη δοκιμάζεται. Είμαστε οι σημερινοί κάτοικοι της ιστορικής κοινότητας της Μακρυνίτσας Πηλίου. Έχουμε πληροφορηθεί ότι ο Χ. Ζήσης απόγονος της μεγάλης μακρυντζιώτικης οικογένειας των Ζησαίων, που πρόσφατα πέθανε στην Νέα Υόρκη, όπου και ζούσε, άφησε την τεράστια περιουσία του σε Ίδρυμα που θα φέρει το όνομα του και σκοπό θα έχει την ανάδειξη την ιστορίας του χωριού. Απαραίτητος όρος για την ενεργοποίηση των κεφαλαίων σύμφωνα με τη διαθήκη είναι η στήριξη του έργου από τους κατοίκους με τη συμμετοχή τους σ' αυτό.

5) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Ο δάσκαλος εξηγεί στα παιδιά ότι θα αναλάβει το ρόλο του προέδρου της κοινότητας και ότι σε λίγο θα εμφανιστεί στην αίθουσα του κοινοτικού συμβουλίου προς

ενημέρωση των κατοίκων, που θα είναι τα παιδιά, σχετικά με το πρόγραμμα σύστασης Κοινοτικής Εταιρίας Τουριστικής Ανάπτυξης με σκοπό την αναβίωση επαγγελμάτων και ειδικών δραστηριοτήτων του χωριού.

Σε αυτό το παιχνίδι ρόλου (role playing) μπορεί να γίνει η ανάγνωση του αποσπάσματος της διαθήκης που αναφέρεται στη διάθεση των κεφαλαίων και τις σχετικές προϋποθέσεις, καθώς επίσης να αναλυθεί στις λεπτομέρειές του το πρόγραμμα, το οποίο καταφέρνει να στηρίζει την τοπική ιστορία και πολιτισμό και, ταυτόχρονα, να ενισχύει την οικονομία του χωριού συνολικά και καθένα από τους κατοίκους. Έτσι, οι σημερινοί κάτοικοι έχουν ισχυρά κίνητρα να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα, αφού η επιτυχία του θα τονώσει την ήδη κακή κατάσταση της τουριστικής κίνησης της περιοχής και θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη όλων των επαγγελματιών.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Κάτοικοι της Κοινότητας	<i>Δάσκαλος:</i> Πρόεδρος της Κοινότητας
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός λόγος/ Οπτική επικοινωνία	<i>Μορφή:</i> Ακρόαση
<i>Θεατρική τεχνική:</i> Δάσκαλος σε ρόλο/ Παιχνίδι ρόλου ¹	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη

Η τεχνική 'Δάσκαλος σε ρόλο' ζητά από το δάσκαλο να μπει σε θεατρικό ρόλο, προκειμένου να διευκολύνει τη δραματική δουλειά.

6) ΕΠΙΛΟΓΗ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Εκτός θεατρικού ρόλου τα παιδιά επιλέγουν εκείνες τις θεματικές κατηγορίες από το αραχνόγραμμα, που σχετίζονται με αναβίωση επαγγελμάτων και ειδικών δραστηριοτήτων

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός λόγος / Γραπτός λόγος	<i>Μορφή:</i> Συζήτηση – Δημιουργία λίστας θεμάτων
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη / Ομάδες των πέντε

7) ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΛΟΜΕΝΩΝ

Αυτό το στάδιο χαρακτηρίζεται από την ανάγκη να συγκεντρώσουν πολύτιμες πληροφορίες που αποτελούν προϋπόθεση για τη διερεύνηση με ανάληψη των ρόλων. Δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη λίστα δραστηριοτήτων. Από αυτήν την άποψη, κάθε δάσκαλος μπορεί να επιλέξει αυτές που ο ίδιος κρίνει κατάλληλες. Έτσι, ενδεικτικά, αναφέρουμε τις ακόλουθες δραστηριότητες:

α) Να παρακολουθήσουν οπτικοακουστικό υλικό (φωτογραφίες, slides, dvd) σχετικό με τις προς διερεύνηση θεματικές ενότητες.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός λόγος / Οπτική επικοινωνία	<i>Μορφή:</i> Παρακολούθηση/ Ακρόαση
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη

¹ Βλ. Παπαδόπουλος, Σ. 2004, σσ. 95-107.

β) Να επισκεφτούν χώρους και δραστηριότητες, όπου συντηρείται η ζωή του παρελθόντος στην ιστορική ή σε άλλη κοινότητα. Αυτή η άμεση εποπτεία θα φώτιζε πλευρές από την αλλοτινή ζωή με ένα δυναμικό τρόπο. Τα παιδιά μπορούν να κρατήσουν προσωπικές σημειώσεις, να φωτογραφίσουν και να ηχογραφήσουν, προκειμένου να συγκεντρώσουν οπτικό και ηχητικό υλικό, να συλλέξουν μαρτυρίες και άλλα ντοκουμέντα.

Μπορούμε να αναφέρουμε μια παραδοσιακή κατοικία, μια εκκλησία, ένα καλντερίμι, ένα νερόμυλο, ένα πλυντήριο και βαφείο υφαντών, μια ρεματιά, μια πηγή, ένα δάσος με πλατάνια, μια βιοτεχνία παραγωγής κάρβουνου, τσίπουρου, επίπλων, τη διαδρομή ενός μουλαριού από μονοπάτι στο βουνό, δημοτικά τραγούδια και παροιμίες με τη συγκεκριμένη ντοπιολαλιά. Επίσης, οι δραστηριότητες των εμπόρων της Μακρυνίτσας στην Αυστροουγγαρία, των κτιστάδων του χωριού, των λατομείων σχιστόλιθου, η ηλεκτροδότηση του χωριού στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο εμφύλιος πόλεμος και τα δεινά του, αλλά και ο σεισμός του 1957. Όλα τα παραπάνω θα έθεταν τις βάσεις για διερεύνηση περιοχών του Αναλυτικού Προγράμματος από τη Φυσική, τη Χημεία, τη Γεωλογία, τα Μαθηματικά, τη Γεωμετρία, τη Μελέτη Περιβάλλοντος, τα Θρησκευτικά, την Ιστορία, τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός – Γραπτός λόγος / Οπτική επικοινωνία	<i>Μορφή:</i> Έρευνα
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη

8) ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Εδώ τα παιδιά, άλλοτε σε θεατρικό ρόλο εμπλέκονται στη δραματική διερεύνηση των καταστάσεων κι άλλοτε, εκτός ρόλου, επεξεργάζονται έννοιες και διαδικασίες από επιλεγμένο φάσμα του Αναλυτικού Προγράμματος. Αντίστοιχα προς το προηγούμενο στάδιο, η επιλογή των δραστηριοτήτων σχετίζεται με τις προτεραιότητες του εμπυχωτή και της ομάδας. Ενδεικτικές δραστηριότητες μπορεί να είναι οι παρακάτω:

α) Να εντοπίσουν σε κάρτες Α, που δίνει ο εμπυχωτής, τα ονόματα διαφόρων από τις προαναφερόμενες εργασίες, καθώς και τα ονόματα των τεχνιτών τους (σε όποια ποσότητα και μέγεθος κρίνεται απαραίτητο, π.χ. 10 κάρτες - 20εκ.Χ15εκ.). Κατόπιν να διαβάσουν σε κάρτες Β την περιγραφή διαφόρων εργασιών και στη συνέχεια να αντιστοιχίσουν τις κάρτες Α με τις κάρτες Β.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Γραπτός λόγος	<i>Μορφή:</i> Ανάγνωση
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Ατομικά

β) Να αναπαραστήσουν με παντομίμα την περιγραφή των λεπτομερειών της κάθε εργασίας και σε δεδομένη στιγμή να απαντήσουν σε ερώτηση του εμπυχωτή σχετικά με ό,τι κάνουν.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Σε ρόλο ειδικών	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου ρωτά για πληροφορία
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Μη λεκτική έκφραση. Προφορικός λόγος	<i>Μορφή:</i> Ακρόαση, Μεταγνωστική, στοχαστική ανταπόκριση σε ερώτηση

<i>Θεατρική τεχνική:</i> Παντομίμα, Δράση που παγώνει (video pause), Παγωμένη εικόνα (tableau ή still image), Ανίχνευση της σκέψης (thought-tracking) ²	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Ατομικά
--	--------------------------------

Στη ‘Δράση που παγώνει’ μετά από σύντομη αυτοσχέδια δράση ή στην ‘παγωμένη εικόνα’, όπου δεν έχει προηγηθεί δράση, τα παιδιά ακινητοποιούν τη σωματική τους έκφραση και παρουσιάζουν ένα στιγμιότυπο από μια κατάσταση.

Στην ‘ανίχνευση της σκέψης’ ο δάσκαλος ή κάποιος από τους συμμετέχοντες- παρατηρητές, εκτός ρόλου, πλησιάζει κάποιον χαρακτήρα που βρίσκεται μέσα στην ‘παγωμένη εικόνα’ και του θέτει ερωτήσεις σχετικά με την κατάσταση (ποιος είσαι; τι κάνεις; γιατί το κάνεις; τι θες να πετύχεις;).

γ) Να προετοιμάσουν και να παρουσιάσουν, αξιοποιώντας την τεχνική της ‘παγωμένης εικόνας’, στιγμιότυπα από τις εργασίες που περιγράφουν οι κάρτες.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Σε ρόλο ειδικών	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου ρωτά για πληροφορία
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Μη λεκτική έκφραση. Προφορικός λόγος	<i>Μορφή:</i> Ακρόαση, Μεταγνωστική, στοχαστική ανταπόκριση σε ερώτηση
<i>Θεατρική τεχνική:</i> Παγωμένη εικόνα, Ανίχνευση της σκέψης	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Ομάδες των πέντε - έξι

δ) Συζητώντας ή απαντώντας σε σχετικό ερωτηματολόγιο του εμπνευστή, κάθε ομάδα να σχολιάσει την ανταπόκρισή της στην προηγούμενη δραστηριότητα και να αξιολογήσει την παρουσίαση των άλλων ομάδων, ενώ καθένας να αναφερθεί λεπτομερώς στην προσωπική του συμβολή.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Εκτός ρόλου	<i>Δάσκαλος:</i> Εκτός ρόλου διαμεσολαβεί στη συζήτηση
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός – Γραπτός λόγος	<i>Μορφή:</i> Συζήτηση - Ομαδική αυτοαξιολόγηση
	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Όλη η τάξη

ε) Να αναλάβουν καθήκοντα των ειδικών που τους αναθέτει ο εμπνευστής στο ρόλο του Πρόεδρου της Κοινότητας και αφορούν στα επαγγέλματα και τις δραστηριότητες που αποφάσισε η Κοινωνική Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης.

Η σκηνή της ανάθεσης του έργου γίνεται πειστική εφόσον συνοδεύεται από παραστατικά στοιχεία και ενέργειες, όπως συνοδευτικά έγγραφα που παραλαμβάνουν, καρτέλες με τα ονόματα τους, σημεία που υπογράφουν και τα οποία σφραγίζονται, κλπ. Έτσι, ένα τυπικό ανάληψης των καθηκόντων δημιουργεί μια αίσθηση πραγματικότητας που είναι απαραίτητη για την δημιουργία πίστης στο ρόλο. Σταδιακά, τα παιδιά πρέπει να συναισθάνονται την ευθύνη του καθήκοντος, που αναλαμβάνουν. Προς αυτήν την κατεύθυνση μπορεί να βοηθήσει η αναφορά του Πρόεδρου της Κοινότητας για τα πειστικά όρια του χρονοδιαγράμματος. Άλλωστε, η πίεση του χρόνου αυξάνει τη δραματική ένταση (Wagner, 1990: 153). Ιδιαίτερα, πρέπει να τονιστεί η σημασία του προφορικού λόγου κυρίως ως προς το ύφος καθώς

² Βλ. Ο.π.

και της σωματικής στάσης και έκφρασης του δασκάλου στο ρόλο του, πράγμα που διεγείρει το ενδιαφέρον των παιδιών για την κατάσταση.

Λειτουργικά Στοιχεία

<i>Παιδιά:</i> Κάτοικοι – Ειδικοί επαγγελματίες	<i>Δάσκαλος:</i> Πρόεδρος της Κοινότητας
<i>Γλωσσική έκφραση:</i> Προφορικός λόγος - Γραπτός λόγος	<i>Μορφή:</i> Συζήτηση, επισήμανση, καταγραφή αναγκών
<i>Θεατρική τεχνική:</i> Μανδύας του Ειδικού	<i>Μέγεθος ομάδας:</i> Ατομικά / Ομάδες των δύο - έξι

Θα μπορούσε κανείς να προτείνει μια συγκεκριμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων. Ωστόσο, θεωρούμε ότι η ευρηματικότητα στη σύνθεση των καταστάσεων από τον κάθε ενδιαφερόμενο εκπαιδευτικό αποτελεί 'όρο εκ των ων ουκ άνευ' αν πραγματικά αποφασίσει να αξιοποιήσει το 'Μανδύα του Ειδικού'. Εξάλλου, μια ενδιαφέρουσα πλοκή είναι πάντα καρπός των αναγκών της συγκεκριμένης ομάδας παιδιών και δεν υπηρετείται δημιουργικά από ένα έτοιμο σχέδιο δραστηριοτήτων. Έτσι για παράδειγμα, ένας χάρτης της περιοχής μπορεί να δοθεί από τον Πρόεδρο στους Ειδικούς, αλλά ανάλογα με τους διδακτικούς ή μυθοπλαστικούς στόχους μπορεί να τους ζητηθεί να χαρτογραφήσουν τοποθεσίες όπου ασκείται το αντικείμενό τους.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε δύο ζητήματα:

i) το έργο των ειδικών πρέπει να εστιάζεται σε φαινόμενα, έννοιες και διαδικασίες επιμέρους περιοχών του Αναλυτικού Προγράμματος. Η εργασία των παιδιών συχνά θα γίνεται εκτός θεατρικού ρόλου, προκειμένου να εμβαθύνουν στην κατανόηση γνωστικών διεργασιών, πράγμα που δεν είναι δυνατό να γίνει με την αξιοποίηση της παντομίμας.

Έτσι, η λειτουργία του πλυντηρίου υφαντών ασκεί τα παιδιά σε έννοιες της Φυσικής. Θα μπορούσαν λοιπόν να αφιερωθούν κατά περίπτωση μια ή και περισσότερες διδακτικές ώρες στην διερεύνηση των δεδομένων. Αντίστοιχα, η λειτουργία του βαφείου υφαντών καλύπτει γνωστικά αντικείμενα από τη Χημεία. Οι γνώσεις που θα αποκτήσουν θα αποτελούσαν σε επόμενη δραστηριότητα βάση για την ενδεχόμενη συμμετοχή των ειδικών στις ξεναγήσεις των επισκεπτών του χωριού στο πλυντήριο και βαφείο υφαντών που θα έθετε σε λειτουργία η Κοινοτική Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης.

Επίσης, οι συνήθειες διαδρομές των αλόγων και μουλαριών μπορεί να σταθούν αφορμή για τη χαρτογράφηση μονοπατιών της περιοχής στο πλαίσιο της διδακτικής της Γεωγραφίας και της Μελέτης Περιβάλλοντος, πράγμα που θα καθιστούσε τους ειδικούς έτοιμους να αναλάβουν τις αντίστοιχες ξεναγήσεις με άλογα του ιππικού ομίλου της Εταιρίας.

Η μελέτη του τοπικού πλατανόδασους κατά μήκος της ρεματιάς οδηγεί τους μαθητές στην περιοχή της Περιβαλλοντικής Αγωγής, και οι ειδικές γνώσεις θα στηρίζουν την προοπτική δημιουργίας πάρκου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης της Κοινότητας για τους επισκέπτες.

Η παραγωγή τσίπουρου μπορεί να αποτελέσει με τη σειρά της αφορμή για τη μελέτη αντίστοιχου μαθήματος Χημείας, ενώ η Εταιρία θα δημιουργούσε μονάδα παραγωγής και εμφιάλωσης τσίπουρου, σημείο έλξης για τους επισκέπτες της περιοχής.

Η μελέτη τοπικών εκδοχών δημοτικών τραγουδιών, που εμπίπτει στο φάσμα της Λαογραφίας και Λογοτεχνίας, μπορεί να προετοιμάσει τη σύσταση πολιτιστικού ομίλου και χορωδίας με ενεργό δράση τα καλοκαιρινά βράδια στο χωριό.

Η έρευνα της τοπικής διαλέκτου με την αποθησαύριση λέξεων και τοπωνυμίων και ασκεί τις γλωσσικές γνώσεις των ειδικών, των οποίων το έργο μπορεί να βρει διέξοδο με τη σύσταση ενός ερευνητικού κέντρου της Κοινότητας για ερευνητικούς, κυρίως, λόγους.

Αντίστοιχα, η δημιουργία ενός μουσείου από την Κοινότητα θα μπορούσε να υποστηρίξει την ιστορική γνώση που θα αποκτούσαν οι ειδικοί από την επεξεργασία μαρτυριών και άλλων ντοκουμέντων σχετικά με τους εμπόρους της Μακρυνίτσας κατά τον 19^ο αι., τους κτίστες της, την ηλεκτροδότηση του χωριού στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, τα χρόνια της κατοχής και το σεισμό του 1957.

ii) Καθοριστική είναι η σημασία εμπλουτισμού της πλοκής από τον εμπνευστή με την εισαγωγή καταστάσεων που θα τροφοδοτούν το ενδιαφέρον και την ένταση του έργου των ειδικών. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η μυθοπλασία ενισχύει την πίστη στο ρόλο, καθώς τα δεδομένα επανατοποθετούνται μέσα από εμπόδια, εκπλήξεις, αναπάντεχες καταστάσεις, μεσολαβήσεις, επιστολές, παρακολουθήσεις, κλπ.

9) ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Στο μυθοπλαστικό περιβάλλον, οι ειδικοί παρουσιάζουν το αποτέλεσμα του έργου τους που θα αξιοποιηθεί από την Κοινοτική Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης. Αφορά σε προφορικές εισηγήσεις, γραπτά κείμενα, σύνθετες κατασκευές, οπτικοακουστικές κατασκευές και πολυθεάματα κλπ. Μέσα από ξεναγήσεις σε δραματικό περιβάλλον, οι γνώσεις των παιδιών σε ρόλο ειδικών παρουσιάζονται με τρόπο ιδιαίτερα γόνιμο στη βάση του καθήκοντος για την αξιοποίηση της δωρεάς του Ιδρύματος Χ. Ζήση.

10) ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Με την ολοκλήρωση του έργου, οι ομάδες αξιολογούν τη συνολική ανταπόκριση, τη δική τους και των άλλων, μέσα από συζητήσεις και ερωτηματολόγια, γραπτές εργασίες και ημερολόγια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Heathcote, D. & Herbert, Ph. (1985). *A Drama of Learning: Mantle of the Expert. Theory Into Practice*, 24.3, 173-180.
- Heathcote, D. & Bolton, G. (1995). *Drama for Learning, Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert Approach to Education*. Portsmouth: Heineman.
- Λεοντσίνας, Γ. Ν. (2003). *Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα διδακτικής της ιστορίας και του περιβάλλοντος*. Αθήνα: Καρδαμίτσας.
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2002). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση: Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και Σχέδια Εργασίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Παπαδόπουλος, Σ. (2004). *Η διδακτική αξιοποίηση της δραματοποίησης στο μάθημα της Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο, Διδακτορική Διατριβή, Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών, Τμήμα ΦΠΨ, Τομέας Παιδαγωγικής, Αθήνα*.
- Somers, J. (1994). *Drama in the Curriculum*. London: Cassell.
- Χρυσάφιδης, Κ. (2000). *Βιωματική – επικοινωνιακή διδασκαλία. Η εισαγωγή της μεθόδου Project στο σχολείο*, Αθήνα: Gutenberg.
- Wagner, B.-J. (1979). *Dorothy Heathcote: Drama as a Learning Medium*. Cheltenham: Stanley Thornes (Publishers) Ltd.